

36 045 Situatie in Oekraïne

Nr. 266 Verslag van een schriftelijk overleg

Vastgesteld 27 januari 2026

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de minister van Buitenlandse Zaken over de brief van 28 oktober 2025 over Speciaal Tribunaal voor het Misdrijf Agressie tegen Oekraïne - eerste stappen in Nederland (Kamerstuk 36 045, nr. 240).

De vragen en opmerkingen zijn op 9 december 2025 aan de minister van Buitenlandse Zaken voorgelegd. Bij brief van 27 januari 2026 zijn de vragen beantwoord.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Klaver

Adjunct-griffier van de commissie,
Dekker

Inhoudsopgave

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties en reactie van de bewindspersoon

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

II Volledige agenda

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties en reactie van de bewindspersoon

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie lezen dat het, mede uit het oogpunt van internationale signaalwerking, van groot belang is dat fase 1 en fase 2 spoedig van start gaan. Deze leden vragen de minister op welke datum, dan wel binnen welke termijn, fase 1 concreet van start zal gaan. Tevens vernemen zij graag op welke vaste momenten de Kamer geïnformeerd zal worden over de voortgang van de werkzaamheden in deze fases.

1. Antwoord van het kabinet

In de Kamerbrief van 28 oktober jl.¹ werd nader ingegaan op de verschillende fases in de oprichting van het Speciaal Tribunaal voor het Misdrijf Agressie tegen Oekraïne (het 'Agressietribunaal').

Dankzij een bijdrage van 10 miljoen van de Europese Unie kan de *Advance Party* nu van start. Er wordt op dit moment de laatste hand gelegd aan de samenwerkingsovereenkomst tussen de EU en de Raad van Europa, waarmee de steun met terugwerkende kracht per 1 januari beschikbaar is. Daarmee kan dus worden begonnen met de samenstelling en werving van het team. Volgens de planning zal het Advance Team een tot twee jaar nodig hebben, waarbij gestart wordt in Straatsburg en men op enig moment richting Den Haag zal verhuizen. De daaropvolgende start van het skelettribunaal zal afhankelijk zijn van de snelheid waarmee het (nog te bepalen) minimale aantal lidstaten de Enlarged Partial Agreement heeft getekend.

Bij belangrijke ontwikkelen en voortgang zal de Kamer middels een Kamerbrief worden geïnformeerd.

Overigens houdt de RvE er een andere telling qua fasering op na, en heeft het Kabinet deze telling overgenomen. Fase 0 betreft de *Advance Party*, fase 1 het skelettribunaal en fase 2 het operationele tribunaal (deze fase werd in de Kamerbrief van 28 oktober jl. aangeduid als fase 3).

¹ Kamerstukken II 2025-2026, 36 045, nr. 240.

Nu het kabinet aangeeft dat met het besluit over fase 1 en 2 geen voorschot wordt genomen op een mogelijk toekomstig gastlandschap voor fase 3, vragen de leden van de D66-fractie de minister welke criteria, naast het beschikken over voldoende veiligheidscapaciteiten, richtinggevend zullen zijn bij een dergelijk toekomstig besluit. Kan de minister deze criteria uiteenzetten en aangeven hoe deze zullen worden gewogen?

2. Antwoord van het kabinet

De voorwaarden om over te gaan tot het gastlandschap van het Agressietribunaal staan verwoord in de Kamerbrieven van 24 juli² en 28 oktober jl. Het besluiten tot een gastlandschap vergt een zo compleet en duidelijk mogelijk informatiebeeld wat betreft de behoeftes van een inkomende internationale organisatie en wat het gastland kan en wil bieden. Van de *Advance Party* en het skelettribunaal is een relatief overzichtelijk beeld, op basis waarvan de Ministerraad op 17 oktober jl. heeft ingestemd met de aanbieding van het (definitieve) gastlandschap voor deze initiële fase(s).

Voor de laatste fase van het agressietribunaal (het operationele tribunaal) is nog een minder duidelijk beeld. De werkzaamheden in de voorbereidende fases zullen tot een verdere invulling en concretisering van de behoeftes en mogelijkheden ten aanzien van het operationele tribunaal leiden. Diverse kostenbepalende aspecten, zoals bijvoorbeeld de hoeveelheid zaken, verdachten en te horen getuigen, zullen pas gedurende de operationele fase duidelijk worden aangezien het tribunaal dan met strafrechtelijk onderzoek van start gaat.

Als het beeld van het operationele tribunaal voldoende geconcretiseerd is kan het kabinet een besluit nemen of het wenselijk en haalbaar is dat Nederland dit operationele tribunaal huisvest.

De leden van de D66-fractie vragen of de minister kan toelichten of er al, formeel of informeel, gesprekken plaatsvinden met andere landen die belangstelling hebben om fase 3 van het STCA te faciliteren of te huisvesten. Indien dergelijke gesprekken plaatsvinden, kan de minister dan

² Kamerstukken II 2024–2025, 36 045, nr. 210.

aangeven in welk stadium deze zich bevinden en welke rol Nederland daarin speelt?

3. Antwoord van het kabinet

Voor zover bekend hebben zich geen andere landen bekend gemaakt die momenteel belangstelling hebben om de laatste fase van het tribunaal te huisvesten.

De brief stelt dat in fase 1 en 2 rekening moet worden gehouden met mogelijke toenemende dreiging, waaronder cyberaanvallen, desinformatie, sabotage en spionage. De leden van de D66-fractie vragen de minister nader te duiden welke aanvullende veiligheidsmaatregelen noodzakelijk zijn om deze dreigingen adequaat te ondervangen. Daarnaast wijzen deze leden op reeds bekende sabotageactiviteiten van Russische actoren in Nederland, evenals op risico's verbonden aan de Russische schaduwvloot. Welke concrete maatregelen zijn getroffen en welke aanvullende stappen worden nog overwogen?

4. Antwoord van het kabinet

Het is van groot belang dat de veiligheid van het Agressietribunaal in alle fases geborgd wordt en dat deze internationale organisatie zo goed als mogelijk weerstand kan bieden tegen cyberaanvallen, desinformatie, sabotage en spionage. Hierin ligt een verantwoordelijkheid voor het Agressietribunaal zelf en uiteindelijk ook voor het gastland. Op basis van een actueel dreigingsbeeld zal Nederland samen met het Agressietribunaal de benodigde weerstandsmaatregelen voorbereiden en effectueren.

De *Advance Party* zal aandacht hebben voor IT-systemen en cyberveiligheid. Het toekomstige hoofd van de *Advance Party* krijgt de concrete opdracht om te inventariseren welke IT-systemen, cyber securityEr is reeds specifiek budget opgenomen voor IT-medewerkers.

De leden van de D66-fractie lezen dat de benodigde personele inzet grotendeels uit bestaande capaciteit moet komen en dat dit zal leiden tot verdringingseffecten op lopende casussen. Deze leden vragen de minister of hij kan toelichten welke categorieën beschermde personen hierdoor

mogelijk minder capaciteit ontvangen, en op welke wijze het kabinet voornemens is deze risico's te ondervangen. Tot slot benadrukken de leden van de D66-fractie dat voldoende capaciteit binnen het stelsel van bewaken en beveiligen essentieel is voor zowel de nationale veiligheid als het adequaat kunnen functioneren van Nederland als gastland voor de voorbereidende fases van het STCA. Deze leden vragen de minister of reeds wordt gekeken naar aanvullende financiële middelen of structurele versterking van deze capaciteit, en zo ja, welke opties daarbij in beeld zijn.

5. Antwoord van het kabinet

Afgelopen oktober is het besluit genomen door het kabinet namens Nederland het gastlandschap aan te bieden. De impact van de *Advance Party* op Nederland is zowel financieel als qua capaciteit relatief overzichtelijk, aangezien op dat moment nog geen sprake is van opsporing of vervolging en nog geen sleutelfiguren zijn geworven of benoemd (president, vicepresident, griffier, rechters).

Het huisvesten van het skelettribunaal in Nederland zal een forse capaciteit vragen van het Nederlandse veiligheidsapparaat, zoals wanneer te beveiligen personen in Nederland zouden verblijven. De omvang van de benodigde capaciteit zal pas scherper ingeschat kunnen worden wanneer er een actueel dreigingsbeeld is en de veiligheidsopgave in overleg met het Agressietribunaal is vastgesteld. Dit is een secuur proces waar niet al op vooruit kan worden gelopen.

Het is wel duidelijk dat de benodigde capaciteit - waarvoor hangende nadere invulling momenteel een schatting is gemaakt van 150-200 fte - additioneel zal moeten worden opgebouwd om verdringingseffecten te kunnen mitigeren. Ondanks lopende versterkingstrajecten sinds 2022 blijft het aantal personen in Nederland dat veiligheidsmaatregelen nodig heeft onverminderd hoog. Extra capaciteit werven voor deze opgave zal gezien de krappe arbeidsmarkt en de specialistische eisen die aan de capaciteit gesteld worden naar verwachting lang duren en daarom zal er bij aanvang huisvesting van het skelettribunaal deels gebruik moeten worden gemaakt van bestaande schaarse capaciteit. Er is momenteel geen zicht op waar dit tot verdringingseffecten en/of knelpunten zal leiden, maar dat dit zal gebeuren is bijna zeker. Er zal in de operationele prioritering rekening mee worden gehouden wanneer dit zover is.

Zoals gesteld in de Kamerbrief van 28 oktober jl., wordt financiering voor alle fases van het tribunaal, inclusief de bijbehorende gastlandkosten, gedekt door de landen die zich aansluiten bij het Agressietribunaal via de Raad van Europa. De bijdrage van Nederland zal beperkt blijven tot een bijdrage voor het lidmaatschap via de jaarlijkse contributie voor het STCA, die bovenop de jaarlijkse bijdrage van Nederland aan de Raad van Europa zal komen. Er is op dit moment nog geen inschatting van de extra bijdrage die gevraagd zal worden aan Nederland. Alle additionele kosten van de uitvoering die door Nederland plaatsvindt dienen te worden omgeslagen over lidstaten en komen niet ten laste van de begroting van Justitie en Veiligheid danwel andere betrokken ministeries.

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie maken zich grote zorgen over mogelijke Russische cyberaanvallen of andere vormen van buitenlandse inmenging om de voorbereidingen van het Agressietribunaal te verstoren of beïnvloeden. Hoe gaat de minister in samenwerking met de minister van Defensie zich inzetten om te voorkomen dat Rusland toegang krijgt tot kritieke informatie tijdens fase 1 en 2? Welke maatregelen zijn er voorbereid om de veiligheid van de IT-infrastructuur in fase 1 te waarborgen? Zijn er daarnaast extra maatregelen nodig tijdens de uitvoering van fase 1 en 2 voor andere overheidsinstanties of kritieke infrastructuur?

6. Antwoord van het kabinet

Zie antwoord op vraag 4.

Daarnaast lezen de leden van de VVD-fractie dat zo'n 150 - 200 fte uit het stelsel bewaken en beveiligen nodig is tijdens fase 2. De minister geeft aan dat dit ten koste gaat van bestaande capaciteit wat zal leiden tot verdringingseffecten op lopende casussen. Deze leden maken zich hier grote zorgen om. Kan de minister zich inzetten om samen met de minister van Justitie en Veiligheid ervoor te zorgen dat er voldoende capaciteitsuitbreiding van het stelsel bewaken en beveiligen is, die ten goede komt aan de voorbereiding van het Agressietribunaal in fase 2? Is het mogelijk om in samenwerking met bondgenoten voor voldoende

beveiligingscapaciteit voor sleutelfiguren van het Agressietribunaal te zorgen?

7. Antwoord van het kabinet

Zie het antwoord op vraag 5.

De leden van de VVD-fractie zien het invullen van de voorbereidende fases als een belangrijk politiek signaal richting Rusland dat haar grootschalige en systematische schendingen van het VN-geweldsverbod niet straffeloos zullen blijven. Deze leden vragen de minister om een reactie hoe dit signaal gewaarborgd kan blijven tijdens onderhandelingen tussen Rusland en Oekraïne over een vredesdeal. Deze leden lezen in mediaberichten dat in het Amerikaanse voorstel voor vrede er geen tribunaal voor een strafrechtelijk proces zal komen om oorlogsmisdaden te veroordelen. Hoe zou zo een mogelijk voorstel invloed kunnen hebben op de uiteindelijke uitwerking van het Agressietribunaal? Daarnaast, hoe verhoudt het vooruitstrevende aspect van het Agressietribunaal om de trojka (staatshoofd, regeringsleider en minister van Buitenlandse Zaken) te vervolgen zich tot een mogelijke vredesdeal? Kan dit aspect nog worden gewijzigd in het Statuut van het Agressietribunaal?

8. Antwoord van het kabinet

Het kabinet deelt de opvatting dat het oprichten van het Agressietribunaal een krachtig politiek signaal is dat deze schending van het VN-geweldsverbod niet zonder gevolgen kan blijven. Dit signaal wordt versterkt door de voortrekkersrol van Nederland in het waarborgen van gerechtigheid en accountability, waarmee Nederland bijdraagt aan het effectief functioneren van de internationale rechtsorde. Het kabinet benadrukt dat agressie niet mag worden beloond en dat gerechtigheid onderdeel zou moeten zijn van een duurzame en rechtvaardige vrede. Nederland blijft dit actief uitdragen in bilaterale gesprekken en multilaterale fora, zoals de VN, de RvE en de EU.

Met betrekking tot het vervolgen van de ‘trojka’ kan het Agressietribunaal overgaan tot onderzoek naar staatshoofd, regeringsleider en minister van Buitenlandse Zaken als er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat zij zich schuldig hebben gemaakt aan het plegen van het misdrijf agressie tegen Oekraïne onder het

Statuut van het Agressietribunaal. Het is aan het Agressietribunaal om te beoordelen of dit het geval is. Vervolging kan evenwel pas plaats vinden als deze personen niet langer in functie zijn dan wel wanneer nadrukkelijk afstand is gedaan van de persoonlijk immuniteit die zij genieten. Wijzigingen van het Statuut van het Agressietribunaal zijn juridisch mogelijk. Naast overeenstemming tussen de Raad van Europa en Oekraïne, is daarvoor ook goedkeuring nodig van de binnen de Raad van Europa op te richten Beheersraad van het Agressietribunaal.

Allerlaatst lezen de leden van de VVD-fractie dat in fase 3 zal worden onderzocht waar de huisvesting van het tribunaal zal plaatsvinden. Is de minister bekend met of andere landen mogelijk het tribunaal zouden willen huisvesten?

9. Antwoord van het kabinet
Zie het antwoord op vraag 3.

Deze leden moedigen de minister aan om tijdig kenbaar te maken binnen de Raad van Europa dat Nederland bereid is het uiteindelijke Agressietribunaal te huisvesten. De minister schrijft dat het beschikken over voldoende capaciteit om in fase 3 als gastland te fungeren, een belangrijk vereiste is voor een toekomstig besluit. Op welke termijn is de minister van plan hier een besluit over te nemen? Wanneer kan hij de Kamer hier verder over informeren? Deze leden zijn dan specifiek benieuwd naar de benodigdheden voor het huisvesten van het Agressietribunaal en de operationele vereisten die dat met zich meebrengt.

10. Antwoord van het kabinet
Zie het antwoord op vraag 2.

II Volledige agenda

- Brief minister van Buitenlandse Zaken, D.M. van Weel, d.d. 28-10-2025, Speciaal Tribunaal voor het Misdrijf Agressie tegen Oekraïne – eerste stappen in Nederland (Kamerstuk 36045, nr. 240).